

1

2

3

4

Na prehodu iz 18. v 19. stoletje so se že pojavili prvi večji posredniki s suho robo. Med njimi je bil Anton Rudež, upravitelj in kasneje lastnik ribniške graščine. Veletrgovina je izdelkom ribniške domače obrti odprla nove tržne poti. Razvijati se je začela predvsem po letu 1860, ko je bila uveljavljena obrtna svoboda. Na začetku 20. stoletja je v Ribniški dolini s suho robo trgovalo približno 20 trgovcev. Naj poleg Lovšina omenimo še Janeza Miheliča, Konikarjevega iz Kota, ter Evgena Ivanca iz Sodražice, ki je iz svoje dejavnosti razvil pravo malo podjetje.

The turn of the 19th century was when the first major woodenware middlemen appeared. One of them was Anton Rudež, the manager and later also owner of the Ribnica Castle. Wholesale provided Ribnica Valley's cottage industry with new sales channels. It started developing mainly after 1860, when the free trade was established. In the early 20th century, there were around twenty woodenware traders in the Ribnica Valley. In addition to the aforementioned Stefan Lovšin, two other woodenware traders deserve a special mention, namely Janez Mihelič – Konikarjev from Kot and Evgen Ivanc from Sodražica, who turned his endeavours into a proper little business.

Na ramenih podjetnega domačina sta zrasli podjetji Suha roba in Pletilnica žičnih mrež

Evgen Ivanc iz Sodražice

Evgen Ivanc je leta 1895 ustanovil pletilnico žičnih mrež, ki je iz delavnice kmalu prešla v manjši industrijski obrat, po prvi svetovni vojni pa je podjetje preraslo v trgovino. Začeli so množično odkupovati in prodajati suho robo po vsej Kraljevini Jugoslaviji in tudi po Evropi. Po drugi svetovni vojni je bilo podjetje podržavljeno, iz njega sta nastali dve okrajni podjetji. Eno je bilo Suha roba, ki se je ukvarjalo z izdelovanjem suhe robe in organiziranjem izdelovanja le-te po domovih, iz njega je pozneje nastala zbiralnica in prodaja suhe robe ljubljanskega podjetja DOM, drugo pa Pletilnica žičnih mrež.

An Enterprising Local Man Paved the Way for Two Local Companies Suha roba and Pletilnica žičnih mrež

Evgen Ivanc from Sodražica

In 1859, Evgen Ivanc set up his wire-mesh weaving workshop, which soon grew into a small production facility. After World War I, however, the company evolved into a trade company, as it started buying and selling woodenware throughout the Kingdom of Yugoslavia and also all over Europe. After World War II, the company was nationalised and two local companies were formed from it. The first company Suha roba, i.e. Woodenware, which specialised in woodenware production and the organisation of woodenware making in people's homes, later became a woodenware collection and sale facility owned the Ljubljana-based company DOM. The second company was called Pletilnica žičnih mrež, i.e. Wire-Mesh Weaving Facility.

- 1 Posestvo družine Ivanc iz leta 1906. | A property of the Ivanc family, 1906. Last | In possession of: Ž. Ivanc.
- 2 Evgen Ivanc na razstavi Ljubljanskega velesejma leta 1930. | Evgen Ivanc at the Ljubljana Trade Fair in 1930. Last | In possession of: Ž. Ivanc.
- 3 Josip Ivanc – Pepi na svoji stojnici. | Josip Ivanc – Pepi at his stand. Last | In possession of: Ž. Ivanc.
- 4 Naslovnica ilustriranega cenika tovarne Evgena Ivanca, Sodražica 1938. | The front page of an illustrated price list of the Evgen Ivanc Factory, Sodražica, 1938. Last | In possession of: Ž. Ivanc.

Po drugi svetovni vojni so odkup prevzele kmetijske zadrug v Sodražici, Ribnici, Dobropolju in Velikih Laščah. Zadrugam se je odprl velik trg po celi Jugoslaviji. Uspešna poslovna povezava s podjetjem Dom iz Ljubljane je izdelkom ribniške domače obrti odprla dodatne tržne poti. Robo so od domačinov še vedno kupovali zdomarji, v obdobju od 60. let 20. stoletja do osamosvojitve Slovenije pa tudi trgovci iz Srbije, Bosne in Makedonije.

After World War II, the goods purchase was taken over by agricultural cooperatives in Sodražica, Ribnica, Dobropolje and Velike Lašče, which found a large new buyer's market throughout Yugoslavia. A successful business collaboration with the company Dom from Ljubljana provided the handicrafts made in the Ribnica Valley with additional sales channels. The goods, however, were still sold to woodenware peddlers and in the period from the 1960s to 1991, when Slovenia gained independence, also to retailers from Serbia, Bosnia and Macedonia.

Zadrug – za zaščito kmeta in domače obrti

Zadružništvo se je začelo razvijati na Slovenskem predvsem po sprejetju zadružnega zakona leta 1873. V tem obdobju je bilo težišče zadružništva na Štajerskem, sredi 90. let 19. stoletja pa je bilo preneseno na Kranjsko. V tem drugem obdobju se je uveljavil t. i. Raiffeisnov princip, ki ga je na Slovenskem vpeljal dr. Janez Evangelist Krek, rojen pri Svetem Gregorju pri Ribnici.

Število zadrug se je v tem obdobju hitro povečevalo – od leta 1892 do 1905 je bilo ustanovljenih nič manj kot 481 zadrug. Pri tem ne moremo mimo Frana Jakliča iz Dobropolja, ki je bil tesen sodelavec J. E. Kreka in aktiven pri organiziranju zadružništva.

Zadrug so v prvi vrsti skrbele za prebivalstvo na podeželju, predvsem kmete, pred dolževanjem in s tem tudi pred propadanjem. Poleg mlekarskih, živinorejskih, kmetijskih in drugih zadrug so se na Ribniškem razvile tudi zadrug za zaščito domače obrti.

- V 80. letih 19. stoletja se je oblikoval začasni odbor Obrtne zadrug Ribnica, ki je pripravljaj ustanovitev zadrug; kasneje ni več zaslediti pisnih virov o njenem delu.
- Leta 1916 je poslancu in dolenjevaškemu župniku Karlu Škulju uspelo spraviti lončarje v Lončarsko zadrugo. Zadruga je zagotavljala članom dobavo gline in skrbela za zaščito obrti.
- Od leta 1919 je v Ribnici delovala tudi ZVEZA LESENIH OBRTI, ki je združevala 528 članov, večinoma zdomarje. Zveza je imela svojo trgovino v Sodražici, ki se je sčasoma osamosvojila, zato je zadruga še istega leta ustanovila novo trgovino v Ribnici.
- Leta 1896 je bila v Dobropolju ustanovljena prodajna zadruga Kmetijskega društva. Med obema vojnoma je bila tu aktivna zadruga Razvoj, ki je organizirala tudi stalni lesnoobratni tečaj. Zadruga v Dobropolju je bila splošno blagovna, saj je bilo pod eno streho organiziranih več dejavnosti.

Po drugi svetovni vojni so zadrug pridobile še večjo veljavo. V okviru ribniške zadrug še danes deluje gospodarska dejavnost suha roba, ki organizira proizvodnjo lesenih izdelkov, njihovo dodelavo, skladiščenje, pakiranje in trženje.

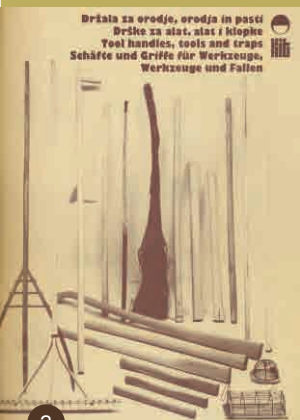
- 1-4 Strani iz prodajnega kataloga Zadrug KIT (kmetijstvo, industrija, trgovina). Zadruga je v takšni obliki delovala v letih od 1979 do 1985. Združevala je proizvajalce iz kmetijskih zadrug Ribnice, Velike Lašče in Dobropolje. | Pages from the catalogue of Zadruga KIT – Agriculture, Industry and Commerce Cooperative, which operated in this particular form between 1979 and 1985. Its members were makers from the Ribnica, Velika Lašče and Dobropolje agricultural cooperatives. Last | In possession of: A. Žilindra.

1

2

3

4